

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Doma laukums 8A, Rīga, LV-1939, Latvija, tālr. +371 67221848, e-pasts neplpadome@neplpadome.lv, www.neplpadome.lv

Rīgā, 2022. gada 24.februārī

LĒMUMS Nr. 85/1-2

Par programmas “Rossija RTR” izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – Padome) šādā sastāvā – Padomes priekšsēdētājs Ivars Āboliņš, Padomes priekšsēdētāja vietniece Aurēlija Ieva Druvieta, Padomes locekle Ieva Kalderauska, Padomes locekle Ilva Milzarāja, Padomes loceklis Andis Plakans izskatīja administratīvo lietu par iespējamo Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7. punkta pārkāpumu Latvijas teritorijā izplatītās programmas “Rossija RTR” saturā.

1. LIETAS FAKTISKO APSTĀKĻU APRAKSTS

1.1. 2022.gada 17.februāra diskusiju raidījums “Vakars ar Vladimiru Solovjovu”

Raidījuma dalībnieki diskutē par notikumiem, kas saistīti ar Ukrainu. Sarunās tiek attīstīts naratīvs par to, ka Krievija ir par mieru, bet Rietumu valstu un NATO vadītāju politika ir kļuvusi par melu politiku un viņu histērija veicina un aicina uz karu. Raidījumā tiek pausta informācija, ka Baltijas valstis būtībā ir atzīstamas par Krievijas valsts teritoriju.

[1.1.1] No plkst. 23:41:10 līdz 23:41:55 diskusijas dalībnieks Karens Šahnazarovs pauž informāciju: “Viņi [domāts Rietumi un NATO] jau ir atnākuši uz Ukrainu, viņi jau ir Baltijā, bet tā esot bijusī PSRS teritorija, tā ir mūsu valsts teritorija [nepārprotami domāts Krievijas valsts teritorija].” K.Šahnazarovs saka, ka viņi jau esot pietuvojušies Pēterburgai. Viņi jau esot Gruzijā un Azerbaidžānā un retoriski jautā, kur un kam ir sarkanā līnija. Ne raidījuma vadītājs, ne kāds cits diskusijas dalībnieks šādu viedokli neapšaubā. Paustā nostāja, ka “[...] Baltija ir mūsu valsts [Krievijas] teritorija [...]”, ir tiešs un nepārprotams Baltijas valstu drošības un teritoriālās integritātes apdraudējums.

1.2. 2022.gada 18.februāra diskusiju raidījums “60 minūtes”

Raidījuma dalībnieki diskutē par notikumiem, kas saistīti ar Ukrainu. Tiek pausta nostāja, ka no Ukrainas puses notiekot regulāras apšaudes, ka Ukraina pie Donbasa frontes līnijas esot sapulcinājusi daudz karaspēka. Pamatā tie esot karavīri, radikāļi, kaujinieki, agresīvi nacionāļi, teroristi. Faktiski tiek sniegta informācija, kurā Ukraina tiek pozicionēta kā agresors, kas vēlas uzbrukt Donbasa teritorijai un, iespējams, izraisīt militāru konfliktu vai izdarīt teroristiskus

noziegumus. Raidījuma laikā tiek pausta melīga informācija, kas ir pretrunā publiski pieejamai informācijai no Ukrainas valsts iestādēm un amatpersonām, tādējādi maldinot auditoriju par Ukrainas agresiju, vienlaikus slēpjot Krievijas patiesos nodomus attiecībā uz Ukrainas valsti.

Ne raidījuma vadītājs, ne kāds no raidījuma diskusijas dalībniekiem šo viedokli neapšaubā, kā arī netiek pausts pretējs viedoklis. Šādas, apzināti maldinošas, informācijas paušana rada apdraudējumu Ukrainas valsts drošībai.

1.3. 2022.gada 20.februāra raidījums “Nedēļas ziņas”

Raidījumā tiek atspoguļoti nedēļas notikumi Krievijā un pasaulē. Tiek pārrunātas iespējamās teorijas par karu starp Ukrainu un Krieviju. Ar nelielu ironiju tiek sniegta informācija par to, ka gan ASV, gan NATO, gan citu Rietumu valstu pārstāvju izteikumi par noteiktiem datumiem, kuros esot gaidāms Krievijas uzbrukums Ukrainai. Tiek pausta nostāja, ka karu vēlās amerikāņi un briti, savukārt noteikti karu vajagot “*Zelenskim un ukraiņu naciņiem*”.

[1.3.1.] No plkst. 19:30:32 līdz plkst. 19:30:49 seko informācija par to, ka Krievijas Federācija Valsts dome esot pieņēmusi lēmumu aicināt valsts prezidentu atzīt Doņeckas Tautas republiku un Luhanskas Tautas republiku. Tas ir tiešs un nepārprotams signāls Ukrainas teritoriālās integritātes apdraudējumam un valsts drošības apdraudējums.

1.4. 2022.gada 21.februāra diskusiju raidījums “60 minūtes”

Raidījumu vada Olga Skabejeva un raidījuma dalībnieki diskutē par situāciju un notikumiem Ukrainā. Raidījuma laikā raidījuma dalībnieki pauž izteikti negatīvu un nicinošu attieksmi pret Ukrainas valsti, tās iedzīvotājiem; tiek izteikts aicinājums nelegitīmā veidā mainīt valsts varu Ukrainā un iespējamā kara ar Ukrainu rezultātā; tiek izteikts aicinājums izmantot militāru agresiju, lai kontrolētu ukraiņus un Ukrainas valsti kopumā. Cita starpā tiek pausta turpmāk norādītā informācija.

[1.4.1] no plkst. 12.07.22 līdz 12.08.15 Igors Korotčenko (*Игорь Коротченко*) Krievijas žurnāla “Nacionālā aizsardzība” galvenais redaktors (par to, kā Krievijai jāreaģē uz pašreizējo situāciju Donbasā): “*Kolektīvie Rietumi aktīvi virza Ukrainu uz karu. Šis karš var būt realitāte jau šodien, faktiski tas šodien ir sācies. Šī kara informatīvais nodrošinājums notiek. Un runa ir par to, kā reaģēs Krievija. Mēs pašsaprotami ceram, ka pagaidām nav izsmeltas diplomātiskās metodes. Jāizdara viss, lai karš nekļūtu par realitāti. Bet ja tas kļūs par realitāti, attiecīgi jārunā par jaunu Ukrainas pārkārtošanu, lai šī valsts būtu neitrāla, ārpus blokiem, ar atbilstošu politisko vadību, kura neapdraudēs mieru un drošību, kā šodien. Un faktiski šodienas Ukraina aizdedzina Trešā pasaules kara degli. Jāizdara viss, lai tas nekļūtu par realitāti.*”

[1.4.2] no plkst. 12.24.29 līdz 12.25.23 Mihails Deļagins (*Михаил Делягин*) Krievijas Valsts Domes ekonomiskās politikas komitejas priekšsēdētāja vietnieks (par Krievijas attiecībām ar Ukrainu no 2014. gada): “*Man pēdējos astoņos gados notiekošais ir jautājums par Krievijas valstiskuma pastāvēšanu. Astoņus gadus mēs uzbarojam aprakušu fašistisku režīmu, uzbarojam “trakus suņus” [domāti ukraiņi]. Glaudām viņus pa spalvai, runājam ar viņiem maigās balsīs. Vai tad kāds nezina, ka, ja traku suni baro un glāsta, tad tas tāpat jūs sakodīs, jo ir traks? Lūk, tagad,*

lūdzu, desmitiem tūkstošu, būs simtiem tūkstošu bēgļu. Tā ir galēji nopietna humanitārā situācija Krievijas Federācijai piegulošajās teritorijās. Atvainojiet, lūdzu, bet atšaut simtu, pusotru simtu “Kalibrus” (domāta Krievijas spārnotā raķete “Kalibr”), lai šīs agresijas nebūtu, lai visi šie “mežonīgie dzīvnieki” (domāti ukraiņi), kuri tagad nogalina cilvēkus Doņeckā un Luhanskā, lai vienkārši noslaucītu viņus no zemes virsas? Tas būtu stipri lētāk, atvainojiet, no ekonomiskā un cilvēku dzīvību viedokļa.”

1.5. 2022.gada 21.februāra raidījums “Ziņas” speciālizlaidums

Raidījumu vada Ernests Mackjavičus un raidījumā tiek demonstrēti fragmenti no Krievijas Federācijas Drošības Padomes paplašinātās ārkārtas sēdes; tiek pausta informācija, kas apšaubā Ukrainas valstiskuma leģitimitāti un Ukrainas valsts pastāvēšanu un teritoriālu vienotību; tiek izplatīti aicinājumi, kas apdraud Ukrainas teritoriālo integritāti, un Ukrainas valsts drošību. Cita starpā tiek pausta turpmāk norādītā informācija.

[1.5.1] no plkst. 15.52.47 līdz 15.53.56 Vladimirs Putins (Krievijas Federācijas prezidents): *“Un tā pēc valsts apvērsuma Ukrainā 2014. gadā daļa šīs valsts iedzīvotāju nepieņēma šo apvērsumu. Atgādināšu, ka tas bija antikonstitucionāls un asiņains, tāpēc, ka šo notikumu gaitā gāja bojā daudz nevainīgu cilvēku. Tas tiešām bija bruņots apvērsums. Par to, patiesībā runājot, neviens nestrīdas. Daļa, atkarotāju, šīs valsts pilsoņu nepieņēma šo apvērsumu, un tas skāra tos cilvēkus, kuri dzīvoja Krimā, tas skāra arī tos, kuri dzīvoja un dzīvo šodien Donbasā. Cilvēki izteicās par to, ka viņi veido divas neatkarīgas republikas – Doņeckas Tautas republiku un Luhanskas Tautas republiku. No tā brīža sākās Kijevas varas iestāžu un cilvēku, kuri dzīvo šajā teritorijā, konfrontācija.”*

[1.5.2] no plkst. 15.56.18 līdz 15.57.08 Vladimirs Putins (Владимир Путин): *“Mūsu šodienas sēdes mērķis ir uzklaut kolēģus, un noteikt mūsu nākamos soļus šajā virzienā, ņemot vērā gan Doņeckas Tautas republikas un Luhanskas Tautas republikas vadītāju Krievijai vērstus lūgumus atzīt viņu suverenitāti, un Krievijas Federācijas Valsts Domes lēmumu par to pašu tēmu, ar aicinājumu valsts vadītājam izdarīt to, un atzīt Doņeckas Tautas republikas un Luhanskas Tautas republikas neatkarību un suverenitāti.*

[1.5.3] no plkst. 16.52.53 līdz 16.54.12 Vjačeslavs Volodins (Вячеслав Володин) Krievijas Federācijas Valsts domes priekšsēdētājs (pārstāvēt Krievijas Federācijas Valsts domi): *“[...] Mēs balstījāmies uz to, ka situācija DTR (saīsināti Doņeckas Tautas republika) un LTR (saīsināti Luhanskas Tautas republika) ir kļuvusi kritiska, un mūsu lēmums bija, pirmkārt, diktēta ar humanitāriem apsvērumiem, ņemot vērā, ka iet bojā cilvēki, tas netiek pārtraukts. Deputāti uzskata, ka Kijeva apzināti vienkārši novilcina un sabotē “Minskas” vienošanās, tas ir nepieļaujami, un mēs, protams, pieņemot lēmumu, sapratām, ka tur dzīvo mūsu pilsoņi, mūsu valsts pilsoņi – mūsu tautieši. Iesniegumus iesniegušo skaits, kuri vēlas Krievijas pilsonību 1 200 000 (viens miljons divi simti tūkstoši). Apmēram 800 000 (astoņi simti tūkstoši) saņēmuši pilsonību, bet to, kuri vēlas, ir daudz vairāk. Tāpēc runa ir par, pirmkārt, mūsu valsts pilsoņu un mūsu tautiešu aizsardzību. Un mēs tāpat balstāmies uz to, ka situācija jau 8 (astoņu) gadu garumā nemainās, un, vēl jo vairāk, pat neskatoties uz citu valstu pārstāvju pieslēgšanos pie šī jautājuma, Kijeva sabotē visas saistības, kuras ir uzņēmusies. Tāpēc, Vladimič (vērsoties pie Vladimira*

Putina), mēs lūdzam jūs izskatīt Valsts domes vēršanos un atzīt Doņeckas un Luhanskas Tautas republikas.”

1.6. 2022.gada 21.februāra raidījuma “60 minūtes” (2.raidījums 21.februārī - speciālizlaidums)

Raidījumā tiek demonstrēti un komentēti fragmenti no raidījumā “Vesti” izplatītā Krievijas Federācijas Drošības Padomes paplašinātās ārkārtas sēdes ieraksta.

[1.6.1] no plkst. 17.43.08 līdz 17.43.53 tiek izplatīts sižets, kurā Deniss Pušilins (pašpasludinātās Doņeckas Tautas republikas vadītājs) vēršas pie Krievijas Federācijas prezidenta Vladimira Putina par Doņeckas Tautas republikas neatkarības atzīšanu: *“Ar mērķi noteikt starptautisko tiesībsubjektību, un kā sekas tam, iespēju pilnvērtīgai militārai konfrontācijai ar Ukrainas valsts varu, lai nepieļautu mierīgo iedzīvotāju upurus, infrastruktūras objektu un dzīvojamā fonda sagraušanu “Visas Doņeckas Tautas republikas tautas vārdā lūdzam jūs atzīt Doņeckas Tautas republiku kā neatkarīgu demokrātisku tiesisku sociālu valsti. Tāpat lūdzam izskatīt iespēju noslēgt līgumu par draudzību un sadarbību starp Doņeckas Tautas republiku un Krievijas Federāciju, paredzot sadarbību aizsardzības jomā”.*”

[1.6.2] no plkst. 17.43.54 līdz 17.44.50 tiek izplatīts sižets, kurā Leonīds Pasečņiks (pašpasludinātās Luhanskas Tautas republikas vadītājs) vēršas pie Krievijas Federācijas prezidenta Vladimira Putina par Luhanskas Tautas republikas neatkarības atzīšanu: *“Šā gada februārī Krievijas Federācijas Valsts Domes deputāti nosūtīja jums adresētu uzrunu ar lūgumu atzīt Donbasa republiku neatkarību. Cienījamais Vladimir Vladimirovič, ar mērķi nepieļaut republikas mierīgo iedzīvotāju masveida bojāeju, no kuriem trīs simti tūkstoši ir Krievijas pilsoņi, lūdzu jūs atzīt Luhanskas Tautas republikas suverenitāti un neatkarību. Tāpat arī lūdzu izskatīt iespēju noslēgt līgumu par draudzību un sadarbību starp Luhanskas Tautas republiku un Krievijas Federāciju, paredzot mijiedarbību aizsardzības jomā.”*

2. LIETAS FAKTISKO APSTĀKĻU JURIDISKAIS NOVĒRTĒJUMS

2.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts noteic: ***“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.”*** Savukārt Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 4.punktā ir noteikts, ka *“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.”* Bet Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 5.punktā ir noteikts, ka *“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.”*

2.2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 14.novembra direktīvas 2018/1808, ar kuru grozīta Eiropas Parlamenta un Padomes 2010.gada 10.marta direktīva 2010/13/ES (turpmāk – Direktīva) 3.panta 1.punkts noteic: ***“Dalībvalstis nodrošina uztveršanas brīvību un savā***

teritorijā neierobežo audiovizuālo mediju pakalpojumu retranslāciju no citām dalībvalstīm tādu apsvērumu dēļ, kuri ietilpst šīs direktīvas koordinētajās jomās.”

Direktīvas 3.panta 3. punkts noteic, ka **“Dalībvalsts var uz laiku atkāpties no šā panta 1. punkta, ja audiovizuālo mediju pakalpojums, ko sniedz citas dalībvalsts jurisdikcijā esošs mediju pakalpojumu sniedzējs, klaji, nopietni un smagi pārkāpj 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu vai apdraud sabiedrisko drošību, tostarp valsts drošības un aizsardzības nodrošināšanu, vai rada nopietnu un smagu tās apdraudējuma risku.”** Minēto atkāpi piemēro, ja ir izpildīti šādi nosacījumi: a) iepriekšējo 12 mēnešu laikā pirmajā daļā minētā rīcība iepriekš notikusi vismaz vienu reizi un b) attiecīgā dalībvalsts rakstiski ir paziņojusi mediju pakalpojumu sniedzējam, dalībvalstij, kuras jurisdikcijā ir minētais pakalpojumu sniedzējs, un Komisijai par varbūtējo pārkāpumu un par samērīgiem pasākumiem, ko tā nodomājusi veikt, ja jebkāds šāds pārkāpums atkārtotos.

Savukārt Direktīvas 3.panta 5.punkts noteic: **“Steidzamos gadījumos dalībvalstis var ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc varbūtējā pārkāpuma atkāpties no 3. punkta a) un b) apakšpunktā izklāstītajiem nosacījumiem.** Šādā gadījumā par veiktajiem pasākumiem pēc iespējas īsākā laikā paziņo Komisijai un dalībvalstij, kuras jurisdikcijā ir mediju pakalpojumu sniedzējs, norādot iemeslus, kādēļ dalībvalsts uzskata, ka gadījums ir steidzams. Komisija pēc iespējas īsākā laikā pārbauda paziņoto pasākumu saderību ar Savienības tiesību aktiem. Ja tā secina, ka pasākumi nav saderīgi ar Savienības tiesību aktiem, Komisija lūdz attiecīgajai dalībvalstij minētos pasākumus steidzami izbeigt.”

2.3.Latvijas Republikā Direktīvas noteikumi ir ieviesti, tos implementējot Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā. Ievērojot minēto, secināms, ka gan Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likums, gan Direktīva aizliedz programmās un raidījumos ietvert tādu saturu un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību. Tāpat aizliegts programmās izvietot saturu, kas aicina uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.

Ievērojot minēto, turpmāk Padome analizēs, vai programmas “Rossija RTR” saturā ir konstatējama tāda satura demonstrēšana, kas ietver aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību (EPLL pirmās daļas 7.punts), kā arī, vai programmā ir pieļauti tādi pārkāpumi, kas satur Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4.punktā noteikto aizliegumu iekļaut programmās aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu vai 26.panta pirmās daļas 5.punktā noteikto aizliegumu programmās un raidījumos ietvert saturu, kas aicina vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kas pēc savas būtības sevī ietver arī elementus, kas būtiski apdraud valsts drošību.

2.3.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts: **“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.”**

Ar jēdzienu “aicinājums” tiek saprasta tāda iedarbības forma uz cilvēku apziņu, gribu, viņu uzvedību, kas, tieši iedarbojoties uz viņiem, veidojas vēlme veikt noteikta veida

mērķtiecīgas darbības kāda mērķa sasniegšanai.¹ Parasti aicinājums tiek izteikts, izmantojot darbības vārdus pavēles izteiksmē. Darbības vārds pavēles izteiksmē tiek lietots, ja ar to tiek izteikta pavēle vai pamudinājums, tomēr būtiski uzsvērt, ka aicinājumi var tikt izteikti arī netiešā veidā, izmantojot alegorijas (notikumi un parādības tiek atspoguļotas simboliski, nevis stāstoši), metaforas (viens no mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, kas bieži tiek izmantots dzejā), vai retoriskus jautājumus (jautājumus, uz kuriem nav nepieciešama atbilde).² Ar jēdzienu “apdraudējums” tiek saprasta kādas personas pakļaušana briesmām, bīstama, nedroša stāvokļa radīšana.

Ar terminu “valsts drošība” tiek saprasta pasākumu sistēma valsts politisko un ekonomisko pamatu un valsts robežu aizsargāšanai. Šis termins sevī ietver arī “nacionālo drošību”. Nacionālās drošības likuma 1.pants noteic: “*Nacionālā drošība ir valsts un sabiedrības īstenotu vienotu, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvas attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte.*” Nepieciešamība nodrošināt šādu stāvokli attaisno atsevišķu personas pamattiesību ierobežošanu.³ Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību (tajā skaitā valsts suverenitāti, teritoriālo vienotību, sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī citus elementus).

2.3.2. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4.punkts: “***Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.***”

Ar jēdzienu “karš” saprotama organizēta bruņota cīņa starp divām vai vairākām valstīm, tautām, ciltīm u.tml. vai sociālām grupā valsts iekšienē. Karu raksturo vardarbīga, fiziska spēka pielietošana pret pretējo karojošo pusi un arī civiliedzīvotājiem. Bet “kara kurinātāji” ir personas, arī valstis, valstu grupējumi, kuru politikas mērķis ir radīt un uzturēt pasaulē politiska saspīlējuma stāvokli, kā arī vairot militāro potenciālu. Savukārt ar “aicinājumu uz karu” saprotama tāda personas vai personu grupas rīcība, kas mudina citas personas uzvesties vardarbīgi, parasti tās uzbudinot vai saniknojot. Karš apdraud valsts nacionālo drošību. Nacionālās drošības likuma 1.pantā ir noteikts, ka “*nacionālā drošība ir valsts un sabiedrības īstenotu vienoto, mērķtiecīgu pasākumu rezultātā sasniegts stāvoklis, kurā ir garantēta valsts neatkarība, tās konstitucionālā iekārta un teritoriālā integritāte, sabiedrības brīvības attīstības perspektīva, labklājība un stabilitāte.*” Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu.

¹ Krimināllikuma komentāri otrā daļa (IX – XVII nodaļa), 73.lpp, Tiesu namu aģentūra, 2018

² Kriminālbildība par publisko aicinājumu veikt pretiesiskās darbības. Pieejams: www.trels.lv

³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa Cilvēka pamattiesības, 2011, 775.lpp.

2.3.3. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 5.punkts: “***Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.***”

Aicinājumi vardarbīgi grozīt valsts varu vai valsts iekārtu, kā arī graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kas saistīti ar valsts varas vai valsts teritoriālās vienotības izmaiņu veikšanu, var izpausties kā aicinājumi organizēt dažāda veida pasākumus, organizācijas, grupējumus, kuru darbības mērķis ir likumīgās varas nelikumīga maiņa, aicinājumi nelikumīgi iznīcināt varas pārstāvjus. Šie aicinājumi ir attiecināmi uz jebkuru valsti, jo aicinājumi vardarbīgi gāzt valsts varu vai grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību apdraud jebkuras valsts iekšējo drošību, tās suverenitāti un valsts varas stabilitāti.

Padome ir konstatējusi, ka raidījumos ir tikuši izplatīti aicinājumi, kas apdraud valsts drošību, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

2022.gada 17.februāra diskusiju raidījums “Vakars ar Vladimiru Solovjovu”

Raidījuma dalībnieki diskutē par notikumiem, kas saistīti ar Ukrainu. Sarunās tiek attīstīts naratīvs par to, ka Krievija ir par mieru, bet Rietumu valstu un NATO vadītāju politika ir kļuvusi par melu politiku un viņu histērija veicina un aicina uz karu. Raidījumā tiek pausta informācija, ka Baltijas valstis būtībā ir atzīstamas par Krievijas valsts teritoriju. Raidījuma naratīvs ir izteikti negatīvs pret Ukrainas valsti, kā arī pret NATO dalībvalstīm. Tāpat raidījuma laikā vairākkārtīgi izplatīta ar dezinformācija un apmelojoša informācija. Naidīgos un melīgos izteikumus izplata ne tikai raidījuma dalībnieki, bet arī raidījuma vadītājs. Raidījuma vadītāja uzdevums ir sekot, lai diskusijas dalībnieki ievērotu vispārpieņemtās tiesiskās normas, ētiskās normas un ievērotu visas citas normas, kuras nosaka žurnālistikas darbības pamatprincipi. Raidījuma vadītāja pienākums ir nekavējoties uzrunāt/pārtraukt to raidījuma dalībnieku, kurš savā diskusijā ignorē un pārkāpj šīs normas. Šajā gadījumā tiek konstatēts, ka raidījuma vadītājs ne tikai neveic šīs funkcijas, bet arī būtiski pārkāpj žurnālistikas pamatprincipus.

Cita starpā tiek pausta nostāja, ka Baltijas valstis, tajā skaitā Latvija, nepārprotami ir Krievijas Federācijas teritorija. Citāds: “*Viņi [domāts Rietumi un NATO] jau ir atnākuši uz Ukrainu, viņi jau ir Baltijā, bet tā esot bijusī PSRS teritorija, tā ir mūsu valsts teritorija [nepārprotami domāts Krievijas valsts teritorija].*” Būtībā paziņots, ka Krievijas Federācija uzskata, ka Baltijas valstis varētu iekļaut Krievijas Federācijas sastāvā un, šie izteicieni aicina uz tā saucamās, “vēsturiskās patiesības” atjaunošanu. Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un notikumus Ukrainā, nav šaubu, ka šādi paziņojumi būtiski apdraud valsts drošību, suverenitāti un teritoriālo vienotību. Jāņem vērā, ka pārkāpums ir saistīts ar valsts drošības apdraudējumu, šādos gadījumos raidījuma vadītājam būtu strikti jāiestājas pret šādas informācijas paušanu elektroniskā plašsaziņas līdzekļa raidījumā, jāpārtrauc dalībnieks vai jānovirza uz citu tematu. Valstu nacionālās drošības un teritoriālās vienotības intereses ir īpaši aizsargājamas, lai garantētu ikvienas valsts pastāvēšanu, nemieru neveidošanos un teritoriālo nedalāmību.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju savstarpējā sakarībā, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 17.februāra raidījumā “Vakars ar Vladimiru Solovjovu” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

2022.gada 18.februāra diskusiju raidījums “60 minūtes”

Raidījuma dalībnieki diskutē par notikumiem, kas saistīti ar Ukrainu. Tiek pausta nostāja, ka Ukrainas puses notiekot regulāras apšaudes, ka Ukraina pie Donbasa frontes līnijas esot sapulcinājusi daudz karaspēka. Pamatā tie esot karavīri, radikāļi, kaujinieki, agresīvi nacionāli, teroristi. Faktiski tiek sniegta informācija, kurā Ukraina tiek pozicionēta kā agresors, kas vēlas uzbrukt Donbasa teritorijai. Raidījuma laikā pausta arī dezinformācija, tādējādi mērķtiecīgi maldinot elektronisko plašsaziņas līdzekļu auditoriju par to, ka Ukraina vēlas uzsākt karadarbību Donbasā. Tiek pozicionēts, ka Ukraina ir agresors un Krievija savas darbības veic, lai pasargātu Ukrainas iedzīvotājus, lai gan, ņemot vērā ģeopolitisko situāciju, kā arī Ukrainas amatpersonu oficiāli sniegto informāciju un veiktās darbības, Krievija savas darbības veic tieši ar pretēju mērķi. Raidījuma naratīvs un raidījumā paustā informācija nepārprotami satur pazīmes, kas mudina uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu. Raidījumā tiek attaisnotas tādas darbības, kuru rezultātā varētu tikt apdraudēta valsts nacionālā drošība un suverenitāte, kā arī izplatīti aicinājumi, kas var izraisīt gan kara darbību, gan militāru konfliktu izraisīšanu.

Ne raidījuma vadītājs, ne kāds no raidījuma diskusijas dalībniekiem šo viedokli neapšaubā, tāpat netiek pausts pretējs viedoklis. Vērtējot raidījumā paustos izteikumus kontekstā un analizējot paustās informācijas saturu un mērķi, nav šaubu, ka šādi aicinājumi apdraud valstu drošību un to teritoriālo vienotību.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju un vērtējot to savstarpējā sakarībā, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 18.februāra raidījumā “60 minūtes” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

2022.gada 20.februāra raidījums “Nedēļas ziņas”

Raidījumā tiek atspoguļoti nedēļas notikumi Krievijā un pasaulē. Tiek pārrunātas iespējamās teorijas par karu starp Ukrainu un Krieviju. Ar nelielu ironiju tiek sniegta informācija par to, ka gan ASV, gan NATO, gan citu Rietumu valstu pārstāvju izteikumi par noteiktiem datumiem, kuros esot gaidāms Krievijas uzbrukums Ukrainai. Tiek pausta nostāja, ka karu vēlē amerikāņi un briti, savukārt noteikti karu vajagot “*Zelenskim un ukraiņu naciķiem*”. Izplatot raidījumā informāciju par to, ka Krievijas Federācijas Valsts dome esot pieņēmusi lēmumu par to, ka aicināt valsts prezidentu atzīt Doņeckas Tautas republiku un Luhanskas Tautas republiku.

Šādi izteikumi tiešā veidā ietekmē Ukrainas valsts teritoriālu vienotību un Ukrainas valsts drošību. Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības

drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var apdraudēt gan nacionālo, gan valsts drošību. Tas ir tiešs un nepārprotams signāls Ukrainas teritoriālās integritātes apdraudējumam un valsts drošības apdraudējumam. Vienlaikus Padome konstatē, ka šajā raidījumā izplatīta arī aizskaroša un naidu kurinoša informācija par Ukrainas valsts prezidentu un Ukrainas iedzīvotājiem, dēvējot tos par “*naciņiem*” (domāts nacistiem), lai gan šādam nopietnam apvainojumam nav sniegts nekāds pamatojums. Tāpat nav nekādu pierādījumu un pamata uzskatīt, ka Ukrainas prezidents un Ukrainas iedzīvotāji savā valstī vēlētos karu. Ievērojot minēto, secināms, ka raidījumā paustā informācija ir aizskaroša, nepatiesa un apmelojoša. Kopumā šādas informācijas paušana acīmredzami var destabilizēt stāvokli Ukrainā, tādējādi radot draudus Ukrainas valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai un drošībai.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju savstarpējā sakarībā, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 20.februāra raidījumā “Nedēļas ziņas” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

2022.gada 21.februāra diskusiju raidījums “60 minūtes”

Raidījumu vada Olga Skabejeva un raidījuma dalībnieki diskutē par situāciju un notikumiem Ukrainā. Raidījuma laikā raidījuma dalībnieki pauž izteikti negatīvu un nicinošu attieksmi pret Ukrainas valsti, tās iedzīvotājiem; tiek izteikts aicinājums nelegitīmā veidā mainīt valsts varu Ukrainā un iespējamā kara ar Ukrainu rezultātā; tiek izteikts aicinājums izmantot militāru agresiju, lai kontrolētu ukraiņus un Ukrainas valsti kopumā. Cita starpā tiek pausta turpmāk norādītā informācija. Raidījumā tiek pausta aizvainojoša un nicinoša attieksme pret Ukrainu, piemēram: “[...] *Astoņus gadus mēs uzbarojam aprakušu fašistisku režīmu, uzbarojam “trakus suņus” [domāti ukraiņi].*” Tāpat tiek pausta nostāja, ka ir attaisnojama Ukraiņu nogalināšana: “*Atvainojiet lūdzu, bet atšaut simtu, pusotru simtu “Kalibrus” [domāta Krievijas spārnotā raķete “Kalibr”], lai šīs agresijas nebūtu, lai visi šie “mežonīgie dzīvnieki” (domāti ukraiņi), kuri tagad nogalina cilvēkus Doneckā un Luhanskā, lai vienkārši noslaucītu viņus no zemes virsmas? Tas būtu stipri lētāk, atvainojiet, no ekonomiskā un cilvēku dzīvību viedokļa.*”

Padomes ieskatā iepriekš minētās informācijas izplatīšana elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmā nav pieļaujama. Lai arī konkrētā informācija varētu būt diskusijas dalībnieka viedoklis, konkrētajā gadījumā tas uzskatāms par nesamērīgi aizskarošu, jo ar pausto tiek izteikts atklāts un tiešs aicinājums uz vardarbību un cilvēku nogalināšanu, tāpat tiek kurināts naids pret konkrētu valsti un valstspiederīgajiem. Jāuzsver, ka viedokli, ja tas ir dziļi un/vai nesamērīgi aizskarošs, ir pamatoti vērtēt kā naida kurināšanu. Minētā atziņa apstiprināta arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 17.decembra spriedumā lietā *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark.*, kurā tiesa secinājusi, ka viedokļa paušana ir viena no cilvēka brīvībām, bet tajā pašā laikā viedoklis nedrīkst būt nesamērīgi aizskarošs.

Tāpat raidījumā tiek pausta informācija, ka “*kolektīvie Rietumi aktīvi virza Ukrainu uz karu. Šis karš var būt realitāte jau šodien, faktiski tas šodien ir sācies,*” tādējādi mēģinot iebaidīt Ukrainas iedzīvotājus, ka rietumvalstis mēģina panākt situāciju, kurā Ukraina tiktu iesaistīta karā, un mazinot uzticību rietumvalstīm un rietumvalstu izplatītajai informācijai. Esošajos

ģeopolitiskajos apstākļos, kā arī ņemot vērā dezinformācijas un nepatiesas informācijas izplatīšanu, kas konstatējama Krievijas izplatītajās televīzijas programmās, Padomes ieskatā ir īpaši svarīgi nodrošināt, ka televīzijas programmu auditorija tiek pasargāta no šāda veida nepatiesas informācijas. Elektroniskā plašsaziņas līdzekļa paustā informācija nepārprotami rada draudus Ukrainas valsts drošībai, jo atklātā un tiešā veidā tiek norādīts uz nepieciešamību iznīcināt un “*noslaucīt no zemes virsmas*” Ukrainas tautas cilvēkus. Nav šaubu, ka šādos, aktīvas karadarbības un militāru draudu apstākļos valsts nevar garantēt un nodrošināt valsts konstitucionālās iekārtas efektīvu darbību, stabilitāti un sabiedrības labklājību, kas ir galvenie nacionālās drošības nodrošināšanas aspekti.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 21.februāra raidījumā “60 minūtes” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

2022.gada 21.februāra raidījums “Ziņas” speciālizlaidums

Raidījumā tiek demonstrēti fragmenti no Krievijas Federācijas Drošības Padomes paplašinātās ārkārtas sēdes; tiek pausta informācija, kas apšaubā Ukrainas valstiskuma leģitimitāti un Ukrainas valsts pastāvēšanu un teritoriālu vienotību; tiek izplatīti aicinājumi, kas apdraud Ukrainas teritoriālo integritāti, un Ukrainas valsts drošību. Cita starpā tiek pausta turpmāk norādītā informācija. Raidījuma ietvaros tiek izplatīts aicinājums “*atzīt Doņeckas un Luhanskas Tautas republikas*”. Šādi izteikumi tiešā veidā ietekmē Ukrainas valsts teritoriālu vienotību un Ukrainas valsts drošību. Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību. Tas ir tiešs un nepārprotams signāls Ukrainas teritoriālās integritātes apdraudējumam un valsts drošības apdraudējums.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 21.februāra raidījumā “Ziņas - speciālizlaidums” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

2022.gada 21.februāra raidījuma “60 minūtes” (2.raidījums 21.februārī - speciālizlaidums)

Raidījumā tiek demonstrēti un komentēti fragmenti no raidījumā “Ziņas” izplatītā Krievijas Federācijas Drošības Padomes paplašinātās ārkārtas sēdes ieraksta. Raidījuma ietvaros tiek demonstrēti fragmenti, kā pašpasludināto tauru republiku vadītāji lūdz iespēju izskatīt iespēju “*noslēgt līgumu par draudzību ar Krieviju*”, kā arī atzīt šo republiku suverenitāti un neatkarību.

Nav šaubu, ka šādu aicinājumu izteikšana ir tiešs drauds Ukrainas valstij un tās teritoriālajai vienotībai. Šādu izteikumu paušana elektroniskajā plašsaziņas līdzeklī nenoliedzami palielina

iespēju un var apdraudēt arī dažādu sabiedrības grupu mierīgu līdzāspastāvēšanu. Ievērojot to, ka ir nepieciešams nodrošināt nacionālo drošību un savlaicīgi prognozēt un novērst valsts iekšējo un ārējo apdraudējumu, kā arī garantēt valsts aizsardzību, sabiedrības drošību un tās demokrātisko attīstību, nav pieļaujams, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās tiek izplatīts tāds saturs, kas apdraud vai var apdraudēt valsts drošību un sabiedrisko kārtību un drošību. Tas ir tiešs un nepārprotams signāls Ukrainas teritoriālās integritātes apdraudējumam un valsts drošības apdraudējums.

Vērtējot raidījumā pausto informāciju, kā arī analizējot to saistībā ar normatīvajos aktos noteiktā aizliegumu izplatīt informāciju un aicinājumus, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību, Padome secina, ka programmā “Rossija RTR” 2022.gada 21.februāra raidījumā “60 minūtes – speciālizlaidums” ir pārkāpts Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts, kā arī Direktīvas 3.pants.

3. PADOMES RĪCĪBA KONSTATĒTO PĀRKĀPUMU GADĪJUMĀ

- 3.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 7.punkts noteic: ***“Elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību.”*** Savukārt Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 4.punktā ir noteikts, ka *“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu.”* Bet Elektronisko plašsaziņas līdzekļu 26.panta pirmās daļas 5.punktā ir noteikts, ka *“elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās un raidījumos nedrīkst ietvert aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu.”*

Ņemot vērā šajā lēmumā konstatēto, kā arī turpmāk norādīto, Padome uzskata, ka visos lēmumā minētajos programmas “Rossija RTR” 2022.gada 17.februāra, 2022.gada 18.februāra, 2022.gada 20.februāra un 2022.gada 21.februāra raidījumos ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7. punktā noteikto. Proti, programmas “Rossija RTR” raidījumos ietvertā informācija ir tiešā pretrunā un tādējādi būtiski pārkāpj Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta pirmās daļas 4., 5. un 7. punktā noteiktos aizliegumus programmās iekļaut saturu, kas aicina uz militāra konflikta izraisīšanu, aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību vai izdarīt citu noziegumu, kā arī aicinājumu, kas apdraud valsts drošību vai būtiski apdraud sabiedrisko kārtību vai drošību. Papildu normatīvajos aktos noteiktajam, pieņemot lēmumu Padome ņem vērā arī turpmāk norādīto.

- 3.2. 2021.gadā Krievijas Federācija preses brīvības indeksā ierindojās 150. vietā no 180 vietām.⁴ Padome uzsver, ka 2021.gadā veiktais “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem” atspoguļo, ka programma “Rossija RTR” cittautiešu vidū Latvijā ir viena no biežāk minētajiem medijiem. Krievijā veidotās televīzijas programmas, piemēram, “Rossija RTR”, “NTV Mir”, “Ren TV” skatās gandrīz puse (44%)

⁴ Pieejams: <https://rsf.org/en/ranking?fbclid=IwAR2LXYd5WhbwsSENfoF6B3xNpntSPRKnDhEGltfD9p7rrfb6JZJhAoWIuxg>

aptauļāto Latvijas iedzīvotāju. 32% aptauļāto dažreiz skatās Krievijas televīzijas programmas, bet regulāri tās skatās 12% pētījuma dalībnieku. Lielākā Krievijas televīzijas programmu skatītāju auditorija ir cittautiešu vidū, kur tas sasniedz gandrīz divas trešdaļas (59%). Arī katrs trešais latvietis (35%) regulāri vai dažreiz skatās Krievijā veidotās televīzijas programmas. Dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās iegūtie rezultāti atklāj, ka salīdzinoši lielāks Krievijas televīzijas programmu skatītāju skaits vērojams arī gados vecāko (45+) respondentu un Latgales iedzīvotāju vidū.⁵ Taču Krievijā joprojām tiek ieviesti arvien jauni un stingrāki ierobežojumi plašsaziņas līdzekļiem, un iespējas sniegt objektīvas reportāžas un sekmē žurnālistu ētikas standartu grausšanu.⁶ Notiek arī žurnālistu un neatkarīgo plašsaziņas līdzekļu apspiešana, turpinot žurnālistu un blogeru aizturēšanu.⁷

3.3. Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi tiek izmantoti Krievijas ārpolitikas interesēm atbilstošas informācijas izplatīšanai, oficiāli argumentējot to ar savu tautiešu aizsardzību, Krievijas valsts kontrolētās programmas “Rossija RTR” raidījumos ir konstatēts saturs, kas aicina uz militāra konfliktu izraisīšanu, aicinājumu vardarbīgi gāzt valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, graut valsts teritoriālo vienotību, kā arī aicinājumu, kas apdraud valsts drošību. Būtiski norādīt, ka esošajā ģeopolitiskajā situācijā valsts drošības apdraudējums saskatāms ne vien attiecībā pret Ukrainas valsti, bet arī Latvijas Republiku, jo militāra agresija kaimiņvalstīs un neparedzama ģeopolitiskā situācija nenoliedzami apdraud arī Latvijas Republikas drošību, īpaši ņemot vērā apstākli, ka Latvija līdz 1990. gadam bija Padomju savienības sastāvā un programmas “RTR Rossija” ietvaros tiek pausta informācija, ka “*viņi [NATO] jau ir atnākuši uz Ukrainu, viņi jau ir Baltijā, bet tā ir bijusī PSRS teritorija, tā ir mūsu valsts [Krievijas Federācijas] teritorija.*” (Skatīt šā lēmuma 1.1. punktu). Padome uzsver, ka apdraudējums nacionālajai drošībai ietver spēka lietošanu vai draudus pret pašu valsts pastāvēšanu vai tās teritoriālo integritāti – draudi var būt gan ārēji, gan iekšēji, gan tieši, gan netieši.

3.4. Elektroniskā plašsaziņas līdzekļa izplatītie raidījumi ne tikai vienpusīgi pasniedz informāciju, bet ir arī manipulatīvi inscenēti kā militārās agresijas palīg līdzekļi un tiek pozicionēti kā kara vešanas instrumenti, tādējādi neapšaubāmi radot pamatotu iemeslu saskatīt valsts drošības apdraudējumu. Arī gadījumos, kad aicinājumi, kas apdraud valsts drošību vai saturs, kas satur aicinājumu uz karu vai militāra konfliktu izraisīšanu konstatēts diskusiju raidījumos, Padomes ieskatā, raidorganizācija nes atbildību par šādu viedokļu paušanas neierobežošanu un saprātīga viedokļu līdzsvara neesamību. Padome vērš uzmanību, ka augstu vērtē vārda brīvību, kura ir uzskatāma par vienu no lielākajām demokrātiskas valsts vērtībām, kuru izmantot ir tiesīgs ikviens tās sabiedrības loceklis.

⁵ Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem. Pieejams: https://www.nep.lpadome.lv/lv/assets/documents/Petijumi/Petijums_par_Latvijas_iedzivotaju_medijpratibu_un_mediju_satura_lietošanas_paradumiem_2021.pdf

⁶ Eiropas Parlamenta 2015. gada 10. jūnija rezolūcija par ES un Krievijas attiecībām. O. punkts un 12.-14. punkts (2015/2001(INI))

⁷ Eiropas Parlamenta 2018. gada 8. februāra rezolūcija par stāvokli ES un Krievijas politiskajās attiecībās (2018/2158 (INI)) I punkts.

Tiesības uz vārda brīvību sevī ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Tomēr konkrēto gadījumos vārda brīvība ir ierobežojama, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, valsts un sabiedrības drošību un labklājību. Proti, gadījumā, ja diskusijas formāta piešķirtās tiesības tās dalībniekiem brīvi paust savu viedokli tiek izmantotas negodprātīgi, Padomes ieskatā, vārda brīvības izmantošana nolūkā paust ar aicinājumus, kas apdraud valsts drošību, nav pieļaujama vārda brīvības izpausme, jo tā neatbilst vispārējiem elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības mērķiem – informēt, izglītēt un izklaidēt sabiedrību, kā arī ir pretēji demokrātijas pamatprincipiem. Vērtējot sižetus gan kontekstā, gan arī atsevišķus individuālus izteikumus, ir konstatējams gan nepārprotams aicinājums uz karu vai militāra konflikta izraisīšanu, kas nenoliedzami būtiski ietekmē un apdraud valsts drošību. Līdz ar to Padome secina, ka programmas “Rossija RTR” raidījumos atspoguļotā informācija nepārprotami un būtiski pārkāpj EPLL 26. panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punktu, un ir pretrunā Direktīvas 3. pantam.

3.5.Atbilstoši Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1. panta 28. punktam retranslācija ir *“programmas uztveršana un tūlītēja pilnīga vai daļēja izplatīšana Latvijā publiskā elektronisko sakaru tīklā, neizdarot programmā vai raidījuma saturā nekādus grozījumus. [..].”* Turpmāk tiek izklāstīts normatīvajos aktos noteiktais tiesiskais pamatojums **televīzijas programmu izplatīšanas ierobežošanai Latvijas teritorijā.**

3.5.1. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta pirmā daļa noteic: *“Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome nodrošina uztveršanas brīvību un Latvijas teritorijā neierobežo elektroniskā plašsaziņas līdzekļa audiovizuālās programmas retranslāciju no citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts, izņemot gadījumus, kad elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmā ir būtiski pārkāpti šā likuma 24. panta devītās vai desmitās daļas vai 26. panta 1., 2., 3., 4., 5., 6. vai 9. punkta noteikumi un šāds pārkāpums iepriekšējo 12 mēnešu laikā noticis vismaz divas reizes.”*

3.5.2. 21.¹ panta 3.¹ daļa noteic, ka *“Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome lemj par elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas izplatīšanas aizliegumu, ja kādas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts jurisdikcijā esoša elektroniskā plašsaziņas līdzekļa audiovizuālā programma nopietni un būtiski pārkāpj šā likuma 26. panta 7. vai 8. punktu un šāds pārkāpums iepriekšējo 12 mēnešu laikā noticis vismaz vienu reizi.”* EPLL 21.¹ panta 3.² daļā norādīts uz Padomes pienākumiem, ierobežojot programmu, pamatojoties uz 21.¹ panta 3.¹ daļā paredzēto gadījumu. Proti, *“šā panta 3.¹ daļā minētajā gadījumā Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome informē attiecīgo elektronisko plašsaziņas līdzekli, attiecīgo valsti un Eiropas Komisiju par:*

1) raidījumiem, kuros konstatēti pārkāpumi;

2) pārkāpumu būtību;

3) to, uz kādu periodu paredzēts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas izplatīšanas aizliegums Latvijas teritorijā.”

3.5.3. Savukārt EPLL 21.¹ panta 3.³ daļa noteic: ***“Konstatējot šā likuma 26. panta 7. vai 8. punkta pārkāpumus, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome steidzamos gadījumos ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc iespējamā pārkāpuma var atkāpties no šā panta***

3.² daļā noteiktās kārtības un aizliegt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas izplatīšanu Latvijas teritorijā.”

- 3.6. Lasot kopsakarā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta pirmo daļu, 3.¹ daļu un 3.³ daļu ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1. panta 28. punktā noteikto retranslācijas definīciju, secināms, ka Padome noteiktos gadījumos ir tiesīga pieņemt lēmumu par kādas programmas retranslācijas pārtraukšanu Latvijas teritorijā, neatkarīgi no tā, vai retranslāciju nodrošina tāds subjekts, kurš ir saņēmis Padomes izdotu retranslācijas atļauju vai apraides atļauju, vai subjekts, kurš to dara bez attiecīgas atļaujas, piemēram, tādēļ, ka atrodas citas valsts jurisdikcijā. No minētā izdarāms secinājums, ka likumdevējs ir paredzējis Padomei tiesības ierobežot programmas “Rossija RTR” retranslāciju, ja tiek konstatēts nepārprotams un būtisks Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta pirmās daļas attiecīgajos punktos iekļauto aizliegumu pārkāpums.
- 3.7. Ņemot vērā šajā lēmumā konstatēto, Padome secina, ka lēmumā minētajos programmas “Rossija RTR” 2022.gada 17.februāra, 2022.gada 18.februāra, 2022.gada 20.februāra un 2022.gada 21.februāra raidījumos “Vakars ar Vladimiru Solovjovu”, “60 minūtes” un “Ziņas” ir pārkāpti Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punkta noteikumi un ir iestājies Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļā paredzētais tiesiskais sastāvs programmas izplatīšanas ierobežošanai, jo, nemto vērā izdarīto pārkāpumu satraucošo raksturu un būtiskumu, to, ka izplatīti aicinājumi, kas nepārprotami apdraud gan Ukrainas, gan Latvijas valsts drošību, kā arī esošo ģeopolītisko situāciju Pasaulē, Padome atzīst, ka programmas “Rossija RTR” izplatīšanas ierobežošana Latvijas teritorijā ir steidzama.
- 3.8. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļa paredz ierobežot retranslāciju (programmas izplatīšanu), ja ir pieļauti Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta 7. vai 8. punkta pārkāpumi un Padome konstatē, ka programmas izplatīšanas aizliegums Latvijas teritorijā jānoteic steidzamības kārtā. Padome uzskata, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ pants ir tulkojams plašāk un ar likuma tekstā lietoto jēdzienu “retranslācija” ir jāsaprot ne vien retranslācija Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1.panta 28.punkta izpratnē, bet arī jebkura cita veida ārvalstī veidotas programmas izplatīšana Latvijā. Tāpēc Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļa ir attiecināma arī uz konkrētās lietas apstākļiem, kuros programma “Rossija RTR” Latvijā tiek izplatīta, neizmantojot retranslāciju. Šādu izpratni, ka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ pantā minētais retranslācijas jēdziens ir tulkojams plašāk, Padome pamato ar Direktīvas mērķiem un Eiropas Savienības Tiesas praksi. Proti, Direktīvas 3. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka *“Dalībvalstis nodrošina uztveršanas brīvību un savā teritorijā neierobežo audiovizuālo mediju pakalpojumu retranslāciju no citām dalībvalstīm tādu apsvērumu dēļ, kuri ietilpst šīs direktīvas koordinētajās jomās.”* Savukārt panta otrajā daļā ir noteikts, kādos gadījumos attiecībā uz televīzijas apraidi dalībvalsts var atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību. Padome uzskata, ka gadījumā, ja dalībvalsts drīkstētu atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību tikai gadījumā, ja ārvalsts televīzijas programma tiktu izplatīta retranslācijas ceļā, netiktu sasniegts Direktīvas mērķis ierobežot televīzijas

apraidi tajos gadījumos, kad attiecīgie likuma pārkāpumi tiek pieļauti, televīzijas programmu izplatot jebkādā citā tehnoloģiskā veidā, nevis retranslējot to. Tāpēc, lai nodrošinātu Direktīvas mērķa (tiesības atkāpties no pienākuma nodrošināt uztveršanas brīvību, ja tiek pieļauti attiecīgie pārkāpumi jebkurā gadījumā neatkarīgi no programmas apraides veida) sasniegšanu, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ pantā minētais retranslācijas jēdziens ir jātulko paplašināti, to attiecinot uz visiem apraides veidiem, ne tikai uz retranslāciju. To, ka konkrētajā lietā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ pantā minēto retranslācijas jēdzienu ir pamats tulkot paplašināti, Padome pamato ar Eiropas Savienības Tiesas spriedumos lietās *14/83 Von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen* (sk. sprieduma 26.punktu) un *C-106/89 Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA* (sk. sprieduma 8.punktu) sniegtajiem skaidrojumiem par to, kā dalībvalsts iestādei ir jāveicina direktīvas mērķu sasniegšana gadījumā, ja direktīva vispār nav ieviesta vai ir ieviesta nepilnīgi. Nav šaubu, ka šie noteikumi jāīsteno arī gadījumos, kad direktīva ir pārņemta pilnībā. Padomes ieskatā retranslācijas jēdzienam Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta kontekstā jāietver visi programmas izplatīšanas veidi, tai skaitā satelīta apraide un programmas izplatīšana internetā.

3.9. Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma normas paredz Padomei tiesības izlemt, vai konkrētajā gadījumā administratīvais akts ir izdodams. Tāpat normatīvie akti neparedz izdot noteikta satura administratīvo aktu, tāpēc šāda administratīvā akta satura noteikšana ir Padomes kompetencē. Šādu kārtību likumdevējs noteicis Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 65. panta ceturtajā daļā, kas noteic: “*Ja piemērojamā tiesību norma ļauj iestādei izlemt, vai administratīvo aktu izdot vai neizdot, bet izdošanas gadījumā nenosaka konkrētu tā saturu (brīvais administratīvais akts), iestāde vispirms apsver izdošanas lietderību. Ja iestāde secina, ka administratīvais akts ir izdodams, tā izdod šo aktu, ievērojot piemērojamā tiesību normā noteiktos ietvarus, un šajos ietvaros, pamatodamās uz lietderības apsvērumiem, nosaka administratīvā akta saturu. [..].*”

Ievērojot minēto, Padomei ir jāveic visaptverošs lietderības apsvērumu vērtējums par administratīvā akta izdošanas un satura lietderību. Lietderības apsvērumu vērtēšanas kritēriji, lemjot par brīvā administratīvā akta izdošanu, noteikti APL 66. panta pirmajā daļā, kas noteic, ka, apsverot administratīvā akta izdošanas vai tā satura lietderību, iestāde lemj:

- a. par administratīvā akta nepieciešamību, lai sasniegtu tiesisku (lēģitīmu) mērķi;
- b. par administratīvā akta piemērotību attiecīgā mērķa sasniegšanai;
- c. par administratīvā akta vajadzību, tas ir, par to, vai šo mērķi nav iespējams sasniegt ar līdzekļiem, kuri mazāk ierobežo administratīvā procesa dalībnieku tiesības vai tiesiskās intereses;
- d. par administratīvā akta atbilstību, salīdzinot privātpersonas tiesību aizskārumu un sabiedrības interešu ieguvumu un ņemot vērā, ka privātpersonas tiesību būtisku ierobežošanu var attaisnot tikai ievērojams sabiedrības ieguvums.

Padome uzskata, ka šo lēmumu ir nepieciešams pieņemt, lai sasniegtu lēģitīmu mērķi, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

Administratīvā akta nepieciešamība, lai sasniegtu leģitīmu mērķi

Satversmes 100. pants paredz *“Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.”* 116.pants paredz, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 100.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai sasniegtu leģitīmu mērķi – aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību.

Satversmes tiesa ir skaidrojusi, ka Satversme vārda brīvības ierobežojumus noteikusi vispārīgi, savukārt Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk – ECTK) dod konkrētākus kritērijus. Tāpēc attiecībā uz pieļaujamajiem plašākajiem vārda brīvības ierobežojumiem Satversmes normas jāinterpretē ECTK 10. panta izpratnē (*Satversmes tiesas 2003. gada 29. oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 22. punkts*). Pamattiesību uz vārda brīvību ierobežojuma mērķis atzīstams par leģitīmu tikai tad, ja tas atbilst ne vien Satversmes 116. pantā, bet arī ECTK 10. pantā minētajiem mērķiem, kuru labad var ierobežot vārda brīvību (*Satversmes tiesas 2010. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-45-01 9. punkts*). ECTK 10. panta otrajā daļā noteikts: *“Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, tā var tikt pakļauta tādām prasībām, nosacījumiem, ierobežojumiem vai sodiem, kas paredzēti likumā un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts drošības, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses, nepieļautu nekārtības vai noziegumus, aizsargātu veselību vai tikumību, aizsargātu citu cilvēku cieņu vai tiesības, nepieļautu konfidencialas informācijas izpaušanu vai lai nodrošinātu tiesas varu un objektivitāti.”* Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļa un attiecīgi 26. panta pirmās daļas 4., 5. un 7.punktos noteiktie gadījumi, kad iestādei ir tiesības ierobežot personas vārda brīvību (elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu retranslāciju no citām valstīm), pēc būtības jau paši par sevi norāda uz šā ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem, kas noteikti Satversmes 116.pantā un ECTK 10.panta otrajā daļā. Leģitīmais mērķis vārda brīvības ierobežošanai konkrētajā gadījumā nepārprotami ir valsts un sabiedrības drošība, demokrātiskas valsts iekārtas saglabāšana. Demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība kā leģitīms mērķis sevī ietver nacionālās drošības un Latvijas teritoriālās vienotības aizsardzību.⁸ Padome uzsver, ka elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmās ir aizliegts izplatīt saturu, kas apdraud valsts drošību, un šis valsts drošības apdraudējums ir vērtējams ne vien Latvijas, bet arī citu valstu drošības kontekstā.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 2.pantu Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai. Latvijas tauta varu realizē tieši, kā arī caur valsts un pašvaldību institūcijām. Augstākā tautas varas izpausme ir tautas nobalsošana un brīvās vēlēšanas. Valsts varu veido likumdošanas (Latvijas Republikas Saeima), izpildu (Latvijas Republikas Ministru kabinets) un tiesu vara. Tātad praksē aicinājums vardarbīgi gāzt Latvijas Republikas valsts varu var izpausties ne tikai pret Latvijas Republikas Saeimu, bet arī pret Latvijas Republikas Ministru kabinetu un tām padotām valsts pārvaldes iestādēm, un pret Latvijas tiesām. Minētais neizslēdz iespēju, ka aicinājums var būt vērst pret visu valsts varu kopumā. Tāpat jāuzsver, ka valsts drošības apdraudējumam var būt vairāki līmeņi – atkarībā no apdraudējuma veida, tā intensitātes, rakstura, kā arī apdraudētās teritorijas lieluma. Izvērtējot elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmā

⁸ Satversmes tiesas spriedums. 2000–03–01. 30.08.2000. Secinājumu daļas 7.punkts.

izplatīto informāciju, kā arī ģeopolitisko situāciju, kādā tā tiek izplatīta, Padomes ieskatā ir pamatoti uzskatīt, ka izplatītā informācija būtiski apdraud valsts drošību un sabiedrisko drošību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ikvienam ir tiesības brīvi paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību u.tml. (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.2003-02-0106 secinājumu daļas 1.punktu un 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.punktu*). Turklāt vārda brīvība līdzās tradicionālām tās izpausmēm, piemēram, runām, plašsaziņas līdzekļos pausto viedokļu dažādībai, dalībai demonstrācijās un citos pasākumos, ietver arī dažādas mākslinieciskas izpausmes formas, kā, piemēram, rakstniecību, glezniecību, mūziku, un arī citas kombinētas vārda brīvības izpausmes, tostarp simbolu lietošanu (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 11.4.punktu*), tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā (*sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 13.punktu*). Tāpat tiesības uz vārda brīvību nenozīmē visatļautību. Gan no Satversmes, gan arī no Latvijai saistošajiem starptautiskajiem cilvēktiesību dokumentiem izriet, ka tiesības uz vārda brīvību var ierobežot. Valsts var noteikt vārda brīvības ierobežojumus gadījumos, kad personas tiesības uz vārda brīvību tieši ietekmē citu personu tiesības, kā arī gadījumos, kad vārda brīvība rada nepārprotamus un tiešus draudus sabiedrībai (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 22.punktu un Manfred Nowak. U.N. Covenant on Civil and Political Rights. CCPR Commentary. – Publisher N.P.Engel, Kehl, Strasbourg, Arlington, 1993, p.337*). Ievērojot minēto, Padome uzskata, ka par leģitīmo mērķi, saskaņā ar kuru ir pieļaujams ar administratīvo aktu ierobežot personas vārda brīvību saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļu par 26. panta pirmās daļas 7.punkta punkta pārkāpumu, atzīstama valsts interese aizsargāt valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību.

Padome uzskata, ka lēmums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai. Ja aizsargājamu leģitīmo mērķi aizskar tieši elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas retranslācija no citām valstīm, tad šādas retranslācijas ierobežošana viennozīmīgi novērš leģitīmā mērķa pārkāpumu. Šāds ierobežojums piemērots, pieļaujams un demokrātiskā valstī nepieciešams.

Administratīvā akta piemērotība attiecīgā mērķa sasniegšanai

Attiecībā uz vārda brīvības ierobežojuma vērtējumu jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) izdarītie secinājumi par to, ka tādiem audiovizuāliem medijiem kā radio un televīzijai, ņemot vērā to iespējas nodot ziņas caur skaņu un attēlu, piemīt spēja ātrāk un iedarbīgāk ietekmēt sabiedrību, nekā drukātajai preseī (*sk. ECT sprieduma lietā Manole and Other v. Moldova 97. punktu*). Tātad arī sabiedrībai kaitīga informācija caur televīziju rada krietni ievērojamāku negatīvu efektu sabiedrībai, nekā drukātā prese. Līdz ar to pret televīzijas programmas ierobežošanu valstij nebūtu jāizvirza tik stingri kritēriji, kā attiecībā uz vārda brīvības ierobežošanu drukātajā presē. Šajā aspektā būtiski ņemt vērā televīzijas sižetu iedarbību uz skatītājiem ar dažādiem skatītāju uztveri ietekmējošiem paņēmieniem.

Tāpat šajā aspektā jāņem vērā Satversmes tiesas 2003. gada 29. oktobra spriedumā lietā Nr. 2003-05-01 paustās atziņas. Šajā spriedumā tiesa atsaucās uz ECT bijušā prezidenta Luciusa Vildhābera sniegto viedokli intervijā, kurā viņš norādīja, ka būtu jānodala, kāda informācija vērtējama kā žurnālista vai kādas trešās personas viedoklis, bet kāda sniegta kā ziņu materiāls.

Ziņu materiāliem vienmēr jābūt patiesiem, bet viedoklis vienmēr ir subjektīvs un emocionāls, tāpēc kādam var būt arī ļoti netīkams (*sk. sprieduma 24. punktu*). Tāpat šajā spriedumā norādīts, ka tiesības uz vārda un preses brīvību ir atvasinātas no sabiedrības tiesībām saņemt informāciju un nav uzskatāmas par kādām īpašām žurnālistam dotām tiesībām. Sabiedrībai ir tiesības saņemt patiesu informāciju – tā ir aksioma. Un mediju uzdevums un pienākums ir kalpot sabiedrības interesēm. Padomes ieskatā sabiedrības interesēs nav saņemt tādu informāciju, kura satur aicinājumus, kas apdraud kādas valsts drošību, teritoriālu vienotību, aicinājumus uz karu un militāra konflikta izraisīšanu. Šādas informācijas saņemšana daļā sabiedrības var radīt uztraukumu un bailes savas valsts pastāvēšanu un savu, savas ģimenes nākotni. Turklāt šī informācija satur arī dezinformāciju un šādas informācijas rezultātā var rasties un aktivizēties radikālas organizācijas, kuras atbalsta šīs idejas, kā arī to pretinieki, tādējādi neizslēdzot iespēju, ka valstu iekšienē var rasties dažu grupu protesti un tādējādi neapšaubāmi tiek ietekmēta sabiedriskā kārtībā un cilvēku drošība, kas būtiski un nepārprotami ietekmē valsts drošību kopumā. Gadījumā, ja televīzijas programmu, kuru raidījumos šī informācija tiek demonstrēta, netiktu Latvijas teritorijā izplatīta, nav šaubu, ka pieejamība šai informācijai būtu krietni mazāka, tādējādi arī šīs informācijas nodarītais kaitējums būtiski samazinātos.

Līdz ar to, Padomes ieskatā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļā paredzētais instruments tiesību uz vārda brīvību ierobežošanai – elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu retranslācijas no citām valstīm ierobežošana – ir uzskatāms par piemērotu līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Administratīvā akta nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā

Konkrētajā gadījumā, kā tas secināts iepriekš, personas tiesību aizskārumu rada programmas “Rossija RTR” izplatīšana Latvijas teritorijā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir secinājusi, ka nevar izslēgt to, ka persona vai personu grupa atsauksies uz Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk arī – ECTK) vai tās protokolos nostiprinātajām tiesībām, lai tām būtu “tiesības” uz rīcību, kas praksē nozīmē darbības, kuru nodoms ir ECTK noteikto tiesību vai brīvību sagraušana; jebkāda šāda graujoša darbība darītu galu demokrātijai. Tieši šīs bažas lika ECTK autoriem iekļaut tajā 17. pantu, kas nosaka: “*Neviena no (...) ECTK normām nav tulkojama kā kādas valsts, grupas vai personas tiesības veikt jebkuru darbību, kuras mērķis ir likvidēt (...) ECTK atzītās tiesības un brīvības vai ierobežot tās lielākā mērā nekā tas noteikts ECTK*” (*Collected Edition of the "Travaux Préparatoires": Official Report of the Consultative Assembly, 1949., 1949, 1235.-1239. lpp*). Nevajadzētu nevienam atļaut izmantot Konvencijas noteikumus, lai vājinātu vai iznīcinātu demokrātiskas sabiedrības ideālus un vērtības (*ECT sprieduma lietā Refah Partisi un Others v. Turkey [GC] Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi, lai garantētu demokrātiskas sistēmas drošību, stabilitāti un efektivitāti, valstij var būt nepieciešamība veikt īpašus pasākumus sevis aizsargāšanai. Tādēļ ECT ir atzinusi “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziena leģitimitāti (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas Lielās palātas 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v. Latvia 100. punkts*).

Padomes ieskatā, uz konkrēto gadījumu ir attiecināms ECT judikatūrā nostiprinātais “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” jēdziens, no kura izriet valsts tiesības ierobežot ECTK paredzētās tiesības, tostarp, tiesības uz vārda brīvību, ja šīs tiesības tiek izmantotas pretēji ECTK

paredzētajiem mērķiem. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka demokrātiskai valstij ir ne vien tiesības, bet arī pienākums aizsargāt principus, pamatojoties uz kuriem tā ir radīta (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106 13.6. punktu*).

Konkrētajā gadījumā nav šaubu par to, ka programmas “Rossija RTR” raidījumos atspoguļotā informācija nepārprotami un būtiski nonāk pretrunā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26. panta pirmās daļas 7.punktā (kā arī 4. un 5.punktos) noteikto, kā arī Direktīvas 3.pantu. Līdz ar to šī informācija ir pretrunā arī ar leģitīmo mērķi, kuru aizsargā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 26.pants. Tādējādi, Padomes ieskatā, ir nepieciešams novērst leģitīmā mērķa aizskārumu, ko rada programmas “Rossija RTR” retranslācija, lai aizsargātu valsts drošību, teritoriālo vienotību un sabiedrisko drošību. Bez tam, ņemot vērā televīzijas ievērojamo lomu informācijas sniegšanā iedzīvotājiem, Padome uzskata, ka nepastāv citi tiesiski mehānismi, kā ierobežot programmas “Rossija RTR” radīto aizskārumu, kā vien Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļā paredzētās Padomes tiesības ierobežot programmas retranslāciju, jo izdarītie pārkāpumi klaji un nopietni pārkāpj Direktīvā un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktās prasības programmu veidošanai un rada būtisku apdraudējumu valsts drošībai, īpaši esošajā ģeopolitiskajā situācijā.

Padome uzskata, ka administratīvā akta ierobežojošo mērķi var sasniegt ar samērīgu laika periodu, uz kādu būtu ierobežojuma programmas “Rossija RTR” retranslācija Latvijas teritorijā. Padomes ieskatā šis laika periods ir **5 (pieci) gadi**. Minētais laika periods uzskatāms par samērīgu, jo, pirmkārt, nav paredzams, kā attīstīsies militārais konflikts Ukrainā un kādas būs Krievijas Federācijas turpmākās darbības, tajā skaitā attiecībā pret citām valstīm, tādējādi nav prognozējams, kāds varētu būt televīzijas programmā turpmāk demonstrētais saturs un kā tas ietekmēs Latvijas un citu valstu drošību. Ņemot vērā, ka vienlaikus ar militāro agresiju Ukrainā, gan Ukrainā, gan citviet pasaulē tiek īstenots arī mērķtiecīgs hibrīdkarš, izplatīta dezinformācija un nepatiesas ziņas. Padome uzver, ka pētījumā “Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem” iegūtie dati liecina, ka gandrīz visi (85%) aptaujas dalībnieki ir saskārušies ar viltus ziņām, tendenciozu vai safabricētu informāciju.⁹ Tādējādi nav šaubu, ka esošajos apstākļos ir būtiski garantēt arī informatīvās telpas drošību, uzticamas un pārbaudītas informācijas pieejamību. Otrkārt, programmas izplatīšana Latvijas teritorijā jau iepriekš vairākkārtīgi ir tikusi ierobežota, taču uz ievērojami īsākiem aizlieguma termiņiem. Padome secina, ka šie aizliegumi un Padomes iepriekš veiktās darbības, īslaicīgi ierobežojot programmas izplatīšanu Latvijas teritorijā, nav nodrošinājušas rezultātu un nav bijušas par iemeslu, lai programma pārskatītu un manītu programmas veidošanas pamatprincipus un atkārtoti nepieļautu Direktīvas un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārkāpumus.

Padome uzsver, ka, atjaunojot šīs programmas izplatīšanu Latvijas teritorijā esošajā ģeopolitiskajā situācijā, Latvijas valsts nevarēs garantēt tās iedzīvotāju un šīs programmas auditorijas aizsardzību pret kaitīgu saturu, tādu, kas apdraud Latvijas un citu valstu drošību. Šāds aizlieguma laiks dod iespēju gan programmas “Rossija RTR” veidotājam apsvērt un atrast atbilstošu risinājumu programmas veidošanai un nodrošināšanai, lai pēc programmas “Rossija RTR” retranslācijas iespējamās atsākšanas netiktu atkārtoti pārkāpti Direktīvā un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktie aizliegumi saistībā ar programmu veidošanu.

⁹ Pētījums par Latvijas iedzīvotāju medijpratību un mediju satura lietošanas paradumiem. Pieejams: https://www.neplpadome.lv/lv/assets/documents/Petijumi/Petijums_par_Latvijas_iedzivotaju_medijpratibu_un_mediju_satura_lietošanas_paradumiem_2021.pdf

Administratīvā akta samērīgums

Tiesisko seku samērīgums jāvērtē katra administratīvā akta izdošanas gadījumā. Tiesību piemērošanas neatņemama sastāvdaļa ir tiesisko seku konkretizēšana un šajā posmā tiesību piemērotāja pienākums ir apsvērt tiesiskās sekas un izvēlēties tās sekas, kuras sasniedz tiesību mērķi – taisnīgumu (*Satversmes tiesas 2007. gada 28. februāra lēmuma lietā Nr. 2006-41-01 14.2. punkts*). Uz šādu iestādes pienākumu norāda arī APL 13. pantā nostiprinātais samērīguma princips: *“Labumam, ko sabiedrība iegūst ar ierobežojumiem, kas uzlikti adresātam, ir jābūt lielākam nekā viņa tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumam. Būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.”*

Padomes ieskatā konkrētajā gadījumā labums, ko iegūs sabiedrība, ir ievērojami lielāks nekā tiesību ierobežojums, jo sabiedrību vairs nerasniegs tādi raidījumi, kuros izteiktie aicinājumi apdraud gan Latvijas, gan Ukrainas valstu drošību un arī Eiropas drošību kopumā, izteikumi, kas aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu. Tāpat Sabiedrība vairs nebūs pakļauta tādas neobjektīvas informācijas spiedienam, kas nemitīgi atgādina Latviju kā bijušo PSRS valsti, kurai līdzās citām bijušajām PSRS republikām, būtu jābūt Krievijas sastāvā.

Papildus jānoskaidro, kāds ir iespējamais kaitējums un zaudējumi, kas ar administratīvo aktu tiks nodarīti programmas “Rossija RTR” izplatītājam un tiem elektroniskiem plašsaziņas līdzekļiem, kas šo programmu retranslē un citā veidā izplata Latvijas teritorijā. Attiecībā uz tiesību uz vārda brīvību ierobežojumu programmas “Rossija RTR” izplatītājam, secināms, ka sabiedrības ieguvums ir ievērojami lielāks nekā personas tiesību aizskārums, jo sabiedrības interesēs ir tās pasargāšana no neobjektīviem un tendencioziem raidījumiem, kuri satur aicinājumus un saturu, kas apdraud valsts drošību, kā arī aicina uz kara vai militāra konflikta izraisīšanu. Satversmes tiesa 2003. gada 29. oktobra spriedumā lietā Nr. 2003-05-01 secinājumu daļas 31. punktā ir atzinusi, ka preses pienākums ir sniegt tikai patiesu informāciju un vārda brīvība šajā aspektā ietver arī pienākumus un atbildību. Šādu secinājumu attiecībā uz žurnālistiem vairākkārt izdarījusi arī ECT, norādot, ka ECTK 10. pants tos aizsargā tikai tādā gadījumā, ja *“tie darbojas godprātīgi, sniedz precīzu un pārbaudītu informāciju, ievērojot žurnālista ētiku”* (sk. *Human Rights. The 1998 Act and the European Convention. London, Sweet & Maxwell, 2000, p.300, sk. arī Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway, para.65, 1996.gada 27.marta spriedumu lietā Goodwin v. United Kingdom, para.39 un 1999.gada 21.janvāra spriedumu lietā Fressoz and Roire v. France, para.54*).

Tāpat Padome izvērtē arī iespējamās zaudējumus, kas līdz ar retranslācijas aizliegumu varētu rasties elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kas retranslē programmu “Rossija RTR” Latvijas teritorijā. ECT ir atzinusi, ka plurālisms un demokrātija balstās uz kompromisu, kas prasa dažādas piekāpšanās no indivīdu puses, kuriem reizēm ir jābūt gataviem ierobežot dažas no savām brīvībām, lai nodrošinātu lielāku valsts stabilitāti kopumā (*ECT spriedums lietā Refah Partisi and Others v. Turkey [GC], Nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, 99. punkts*). Tādējādi jautājums, kas tiek izvirzīts, ir par kompromisa panākšanu starp prasībām aizstāvēt demokrātisku sabiedrību, no vienas puses, un prasībām aizstāvēt cilvēktiesības, no otras puses. Ikreiz, kad valsts vēlas atsaukties uz “sevi aizstāvēt spējīgas demokrātijas” principu, lai pamatotu iejaukšanos indivīda tiesībās, tai ir rūpīgi jāizvērtē apsveramā pasākuma mērogs un sekas, lai nodrošinātu

iepriekšminētā līdzsvara panākšanu (*ECT 2006. gada 16. marta sprieduma lietā Ždanoka v Latvia [GC] 100. punkts*).

Padome saskata pamatu pieņemumam, ka zaudējumi elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, kuri retranslē programmu “Rossija RTR”, kas var rasties saistībā ar lēmumā noteikto aizliegumu retranslēt programmu “Rossija RTR” uz noteiktu laiku, nebūs ievērojami. Līdz ar to Padome secina, ka sabiedrības ieguvums būs lielāks, nekā aizliegums komersantiem uz noteiktu laiku retranslēt programmu “Rossija RTR”, kuras raidījumu saturs rada būtisku kaitējumu sabiedrībai, apdraudot valsts drošību. Šāds tiesību ierobežojums ir attaisnojams ar sabiedrības tiesībām uz drošību un lielāku valsts stabilitāti kopumā.

Ievērojot iepriekš minēto, Padome uzskata, ka saskaņā ar Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļu ir pamats pieņemt lēmumu par aizliegumu retranslēt programmu “Rossija RTR” Latvijas teritorijā **5 (piecus) gadus** no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.

Šis lēmums atbilstoši APL 1. panta 3. punktam ir vispārīgais administratīvais akts, jo tas attiecas uz individuāli nenoteiktu personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos. Proti, šis administratīvais akts attiecas uz jebkuru personu (t.sk. elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, bet ne tikai), kas Latvijas teritorijā veic programmas “Rossija RTR” retranslāciju Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 1. panta 28. punkta izpratnē (*retranslāciju šī jēdziena plašākajā izpratnē atbilstoši šajā lēmumā iepriekš norādītajam*). Šis lēmums kā vispārīgais administratīvais akts, ņemot vērā ārkārtas apstākļus un īpašo steidzamību tiek publiski paziņots Paziņošanas likuma 11.panta ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā – paziņojot to mutvārdos Latvijas sabiedriskajā televīzijā. Tāpat lēmums tiek paziņots arī oficiālajā laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”.

Padome saskaņā ar APL 62. panta trešo daļu norāda apsvērumus, kāpēc tā uzskata, ka pie konkrētā lēmuma pieņemšanas nebija nepieciešams uzklaut šī lēmuma adresātu viedokli. Saskaņā ar APL 62.panta otrās daļas 1.punktā noteikto “*personas viedokļu un argumentu noskaidrošana nav nepieciešama, ja administratīvā akta izdošana ir steidzama un jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību, vidi, personas dzīvību, veselību un mantu*.” Ievērojot minēto, secināms, ka Padomei nebija pienākuma uzklaut lēmuma adresātu viedokli, jo jebkura kavēšanās lēmuma pieņemšanā rada draudus valsts drošībai un sabiedriskajai drošībai. Tāpat jāņem vērā, ka konkrētajā gadījumā administratīvajā aktā noteiktais ierobežojums tiek vērsts pret jebkuru personu, kas retranslē programmu “Rossija RTR” Latvijas teritorijā, lai pasargātu būtiskas sabiedrības intereses, tad potenciālo adresātu uzklautšana ir faktiski neiespējama to ievērojamā skaita dēļ. Tāpat Padome administratīvajā aktā ir veikusi administratīvā akta potenciālo adresātu argumentu izvērtējumu un pamatojusi šāda ierobežojuma atbilstību tiesību uz vārda brīvību aizsardzības kontekstā. Secinot, ka administratīvais akts samērīgi ierobežo personas, kas Latvijas teritorijā retranslē programmu “Rossija RTR”, tiesības un šādu ierobežojumu sabiedrības interesēs ir nepieciešams noteikt bez kavēšanās, potenciālo adresātu viedokļa uzklautšana varētu nebūt adekvāta.

4. PADOMES RĪCĪBA VALSTS DROŠĪBU APDRAUDOŠA SATURA IZPLATĪŠANAS GADĪJUMĀ EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVAS “AUDIOVIZUĀLO MEDIJU PAKALPOJUMU DIREKTĪVA” IZPRATNĒ

Tā kā programma Latvijas teritorijā tiek izplatīta (tai skaitā retranslēta) no Zviedrijas (programmas “Rossija RTR” apraides atļaujas turētājs Zviedrijas karalistē ir Federal State Unitary Enterprise – The Russian Television and Radio Broadcasting Company), apskatot programmas izplatīšanas ierobežošanu Latvijas teritorijā, vērā ņemama Direktīva.

Direktīvas 3.panta pirmais punkts nosaka, ka *“dalībvalstis nodrošina uztveršanas brīvību un savā teritorijā neierobežo audiovizuālo mediju pakalpojumu retranslāciju no citām dalībvalstīm tādu apsvērumu dēļ, kuri ietilpst šīs direktīvas koordinētajās jomās,”* taču 3.panta 2.punktā ir noteikts, ka *“dalībvalstis var uz laiku atkāpties no šā panta 1.punkta, ja audiovizuālo mediju pakalpojums, ko sniedz citas dalībvalsts jurisdikcijā esošs mediju pakalpojumu sniedzējs, klaji, nopietni un smagi pārkāpj 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu vai 6.a panta 1. punktu vai apdraud sabiedrības veselību, vai rada nopietnu un smagu tās apdraudējuma risku.”*

Direktīva paredz dalībvalstu iespējas ierobežot televīzijas apraides brīvu apriti, bet tikai saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti Direktīvā, un saskaņā ar tajā noteikto procedūru.

Direktīvas 3. panta 2. punktā noteikts, ka dalībvalsts var uz laiku pārtraukt televīzijas retranslāciju no citām valstīm, ja tiek izpildīti šādi nosacījumi: *“1. Dalībvalstis var uz laiku atkāpties no šā panta 1. punkta, ja audiovizuālo mediju pakalpojums, ko sniedz citas dalībvalsts jurisdikcijā esošs mediju pakalpojumu sniedzējs, klaji, nopietni un smagi pārkāpj 6. panta 1. punkta a) apakšpunktu vai 6.a panta 1. punktu vai apdraud sabiedrības veselību, vai rada nopietnu un smagu tās apdraudējuma risku.”*

Direktīvas 3.panta 3. punkts noteic, ka *“Dalībvalsts var uz laiku atkāpties no šā panta 1. punkta, ja audiovizuālo mediju pakalpojums, ko sniedz citas dalībvalsts jurisdikcijā esošs mediju pakalpojumu sniedzējs, klaji, nopietni un smagi pārkāpj 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu vai apdraud sabiedrisko drošību, tostarp valsts drošības un aizsardzības nodrošināšanu, vai rada nopietnu un smagu tās apdraudējuma risku.”* Minēto atkāpi piemēro, ja ir izpildīti šādi nosacījumi: a) iepriekšējo 12 mēnešu laikā pirmajā daļā minētā rīcība iepriekš notikusi vismaz vienu reizi un b) attiecīgā dalībvalsts rakstiski ir paziņojusi mediju pakalpojumu sniedzējam, dalībvalstij, kuras jurisdikcijā ir minētais pakalpojumu sniedzējs, un Komisijai par varbūtējo pārkāpumu un par samērīgiem pasākumiem, ko tā nodomājusi veikt, ja jebkāds šāds pārkāpums atkārtotos.

Savukārt Direktīvas 3.panta 5.punkts noteic: *“Steidzamos gadījumos dalībvalstis var ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc varbūtējā pārkāpuma atkāpties no 3. punkta a) un b) apakšpunktā izklāstītajiem nosacījumiem. Šādā gadījumā par veiktajiem pasākumiem pēc iespējas īsākā laikā paziņo Komisijai un dalībvalstij, kuras jurisdikcijā ir mediju pakalpojumu sniedzējs, norādot iemeslus, kādēļ dalībvalsts uzskata, ka gadījums ir steidzams. Komisija pēc iespējas īsākā laikā pārbauda paziņoto pasākumu saderību ar Savienības tiesību aktiem. Ja tā secina, ka pasākumi nav saderīgi ar Savienības tiesību aktiem, Komisija lūdz attiecīgajai dalībvalstij minētos pasākumus steidzami izbeigt.”*

Padomes veiktie pasākumi procedūras laikā

1. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 17.februāra raidījumā “Vakars ar Vladimīru Solovjovu”.
2. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 18.februāra raidījumā “60 minūtes”.

3. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 20.februāra raidījumā “Nedēļas ziņas”.
4. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 21.februāra raidījumā “Ziņas”.
5. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 21.februāra raidījumā “60 minūtes”.
6. Padome konstatējusi pārkāpumus programmas “Rossija RTR” 21.februāra raidījumā “60 minūtes – speciālizlaidums”.
7. Padome ir izvērtējusi lēmuma lietderību, samērīgumu un iespējamās sekas (jau iepriekš aprakstīts lēmumā).
8. Padome ir izvērtējusi nepieciešamību pieņemt lēmumu par programmas izplatīšanas aizliegumu Latvijas teritorijā steidzamības kārtā, atkāpjoties no Direktīvā noteiktās pamata procedūras, kas ievērojama, pieņemot lēmumu par programmas izplatīšanas aizliegumu.

Konkrētajā gadījumā Padome ir ņēmusi vērā:

- 1) izdarīto pārkāpumu satraucošo raksturu un būtiskumu;
- 2) to, ka izplatīti aicinājumi, kas nepārprotami apdraud gan Ukrainas, gan Latvijas valsts drošību, kā arī visas Eiropas drošību kopumā;
- 3) esošo ģeopolitisko situāciju pasaulē un notikumu attīstību Ukrainā, kas būtiski apdraud valsts drošību un Ukrainas teritoriālu vienotību.

Padomes ieskatā ir nepieciešams rīkoties nekavējoties, jo jebkura kavēšanās tieši apdraud valsts drošību, sabiedrisko kārtību un personas dzīvību.

Pieņemot lēmumu, Padome ir ņēmusi vērā, ka programmas “Rossija RTR” jurisdikcija ir Zviedrijas Karalistē un programmai apraides atļauju izsniedzis Zviedrijas mediju regulators – “Swedish Press and Broadcasting Authority”. Zviedrijas mediju regulatora pārstāvji ir informējuši Padomi, ka 2020.gada nogalē tikusi izveidota jauna struktūra, kura turpmāk nodarbosies ar tādu jautājumu izskatīšanu, kas saistīti ar naida kurināšanu, valsts drošības apdraudējumu, kā arī citiem līdzīgiem jautājumiem. Taču Padome jau iepriekš detalizēti norādījusi uz aspektiem, kas konkrētajā gadījumā paredz programmas izplatīšanas ierobežošanu steidzamības kārtā, tāpēc Zviedrijas mediju regulatora viedoklis šajā jautājumā nav ticis uzklausīts.

Tāpat Padomes ieskatā būtiski uzsvērt, ka programmas “Rossija RTR” izplatīšanas ierobežošanas procedūra ir notikusi arī iepriekš. Pēdējo reizi lēmums par programmas “Rossija RTR” izplatīšanas aizliegumu Latvijas teritorijā tika pieņemts 2021.gada 8.februārī, kad programmas izplatīšana Latvijas teritorijā tikai aizliegta uz 12 mēnešiem. Programmas retranslācija Latvijas teritorijā atsākās 2022.gada 15.februārī un jau 2022.gada 17.februārī un turpmākajās dienās programmā tika konstatēti pārkāpumi un saturs, aicinājumi, kas būtiski apdraud valsts drošību. Ņemot vērā šos apstākļus, Padome secina, ka programmas veidotāji nav ņēmuši vērā Padomes iepriekš konstatētos pārkāpumus un programmas saturs nav kļuvis kvalitatīvāks, tieši pretēji, tajā konstatētie pārkāpumi bijuši vēl būtiskāki. Gadījumā, ja personai piešķirtās tiesības brīvi paust savu viedokli tiek izmantotas negodprātīgi jeb tādā veidā, kas ir atbilstošs plašsaziņas līdzekļa redakcionālajai politikai, Padomes ieskatā, vārda brīvības izmantošana nolūkā izteikt aicinājumus, kas apdraud valsts drošību, būtiski apdraud sabiedrisko

kārtību un drošību vai paust aicinājumu uz karu nav pieļaujama vārda brīvības izpaušme, jo tā neatbilst vispārējiem elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības mērķiem – informēt, izglītēt un izklaidēt sabiedrību, kā arī ir pretēji demokrātijas pamatprincipiem. Padomes ieskatā nav sagaidāms, ka nākotnē elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbība varētu krasī mainīties.

Nemot vērā visu minēto, Padome secina, ka ir veikusi visus Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un Direktīvā noteiktos pienākumus un, pat veicot pārrunas ar programmas “Rossija RTR” veidotājiem, neizdotos panākt, lai turpmāki pārkāpumu programmā netiktu pieļauti. Padome uzskata, ka ir nepieļaujama situācija, ka elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos Latvijas teritorijā tiek izplatīti tādi aicinājumi, kas apdraud valsts drošību, būtiski apdraud sabiedrisko kārtību un drošību, kā arī aicinājumi uz karu un militāra konflikta izraisīšanu, kas jau paši par sevi apdraud Latvijas Republikas un citu valstu suverenitāti un neatkarību. Padome uzsver, ka kaitīgās sekas sabiedrībai radušās jau šo raidījumu demonstrēšanas brīdī un nav iespējams izmērīt, cik liels kaitējums sabiedrībai jau nodarīts, tādēļ nav šaubu, ka ir nepieciešams rīkoties nekavējoties, lai pasargātu auditoriju Latvijā un līdzīgi gadījumi neatkārtotos.

Nemot vērā visus minētos apstākļus, kā arī atkārtoti uzsverot steidzamības nepieciešamību, Padome izmanto savas Direktīvā un Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktās tiesības: *“Konstatējot šā likuma 26. panta 7. vai 8. punkta pārkāpumus, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome steidzamos gadījumos ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc iespējamā pārkāpuma var atkāpties no šā panta 3.² daļā noteiktās kārtības un aizliegt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas izplatīšanu Latvijā teritorijā.”*

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļu un 26.panta 7.punktu, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

nolemj:

- 1. Aizliegt retranslēt (tajā skaitā izplatīt) programmu “Rossija RTR” Latvijas teritorijā 5 (piecus) gadus no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas.**
- 2. Lēmums stājas spēkā tā paziņošanas brīdī – 2022.gada 24.februārī.**
- 3. Par pieņemto lēmumu informēt Eiropas Komisiju un Zviedrijas mediju regulatoru – “Swedish Press and Broadcasting Authority”.**

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 188.panta otro daļu šo lēmumu var pārsūdzēt viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas, iesniedzot pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā.

Padome nolēm, ka šī lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību. No Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta izriet, ka Padome attiecīgajā panta daļā noteiktajos izņēmuma gadījumos var ierobežot programmu retranslāciju no citām valstīm. Savā būtībā šāda programmas retranslācijas ierobežošana ir līdzīga Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21. panta otrajā daļā paredzētajai elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbības apturēšanai. Līdzīgi šie juridiskie instrumenti ir tāpēc, ka ārvalsts elektroniskā plašsaziņas līdzekļa, kura programma tiek retranslēta Latvijā, darbību padome nevar apturēt, jo tas atrodas ārvalstī un ir pakļauts nevis Padomes, bet ārvalsts uzraugošajai institūcijai. Tomēr, kā izriet no Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.¹ panta 3.³ daļas, tā vietā Padome var ierobežot ārvalsts

elektroniskā plašsaziņas līdzekļa programmas retranslāciju Latvijā. Rezultāts abos gadījumos faktiski ir identisks, proti, elektroniskā plašsaziņas līdzekļa veidotā programma nenonāk līdz iespējamajai šīs programmas auditorijai Latvijā.

Tā kā retranslācijas ierobežošana savā būtībā ir līdzīga Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 21.panta otrajā daļā paredzētajam juridiskam instrumentam, kura mērķis ir ietekmēt elektroniskā plašsaziņas līdzekļa darbību, t.i., motivēt elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu un veidot savu programmu atbilstoši likuma prasībām, tad arī retranslācijas ierobežošanai ir tāds pats mērķis – motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk veidot savu programmu atbilstoši Latvijas likumam, tajā skaitā Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvai.

Tā kā minēto apsvērumu dēļ retranslācijas ierobežošanai ir jākalpo kā elektronisko plašsaziņas līdzekli motivējošam instrumentam, tad šāda juridiskā instrumenta piemērošanas gadījumā retranslācijas ierobežošanai būtu jāsāk darboties nekavējoties un tai būtu jādarbojas neatkarīgi no tā, vai lēmums par retranslācijas ierobežošanu tiek pārsūdzēts. Tikai tādā gadījumā tiks panākts mērķis, ka retranslācijas ierobežošana motivē ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot Latvijas likumu. Pretējā gadījumā, t.i., ja lēmuma par retranslācijas ierobežošanu darbība tiktu apturēta lēmuma pārsūdzēšanas rezultātā, lēmums par retranslācijas ierobežošanu faktiski vairs nespētu pildīt savu uzdevumu motivēt likumu pārkāpušo elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu. Savukārt pēc, iespējams, vairākiem gadiem, kad beigtos tiesvedība strīdā par lēmumu, ar kuru būtu ierobežota retranslācija, apstākļi varētu būt mainījušies, un tāpēc lēmums par retranslācijas ierobežošanu faktiski varētu vairs nespēt pildīt savu uzdevumu motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli ievērot Latvijas likumu.

Padome uzsver, ka šādā gadījumā, kad retranslācijas ierobežošanas mērķis jeb šāda lēmuma uzdevums ir motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot Latvijas likumu, ir svarīgi, ka retranslācijas ierobežošana kā likuma neievērošanas negatīvās sekas iestājas pēc iespējas ātrāk pēc likuma neievērošanas gadījumiem. Tikai šādā gadījumā retranslācijas ierobežošanai varētu būt vislielākā motivējošā ietekme uz ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli. Turpretim gadījumā, ja retranslācijas ierobežošana stātos spēkā tikai pēc vairākiem gadiem, kad varētu beigties tiesvedībā jautājumā par retranslācijas ierobežošanas tiesiskumu, retranslācijas ierobežošana kā likuma neievērošanas negatīvās sekas laika ziņā būtu attālinātas no likuma neievērošanas notikuma. Padome uzskata, ka tādā gadījumā retranslācijas ierobežošana faktiski varētu nespēt pildīt savu uzdevumu motivēt ārvalsts elektronisko plašsaziņas līdzekli turpmāk ievērot likumu. Turklāt, Padome uzskata, ka lēmumā konstatētie pārkāpumi ir tik smagi, ka pārsūdzība nedrīkstētu apturēt retranslāciju ierobežojošā lēmuma darbību, jo pārkāpumu smaguma dēļ, ir svarīgi, ka ārvalsts elektroniskais plašsaziņas līdzeklis pēc iespējas ātrāk un lielākā mērā kļūtu motivēts turpmāk ievērot Latvijas likumu.

Ievērojot minēto, Padome nosaka, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtās daļas 2.punktu šā lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.

Padomes priekšsēdētājs

Ivars Āboliņš

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA
ZĪMOGU*

